en heel wat oppervlakkige Schriftverval-sching zal de wereld uitgaan.

De Synode van Emden.

Dr. B. van Meer, predikant bij de Synodalen te Meteren, heeft een academisch proefschrift in het licht gezonden, onder den titel: *De Synode te Emden in 1571*, 's-Gravenhage, bij Martinus Nijhoff.

Met warme belangstelling namen we van deze studie en haar uitgave kennis, omdat ze opnieuw een interessante bijdrage levert voor de kennis van de opkomst der Gereformeerde kerken in Nederland, en van haar vereeniging in een Gereformeerd kerkverband.

Al is toch de schrijver zelf Synodaal, en dus levende in een kerkformatie, die ten eenemale van de Gereformeerde beginselen, die men te Emden eerde, afgeweken, toch heeft hij als wetenschapplijk man de feiten voor zich zelve laten spreken, de historie *niet* vervalscht; maar liever een scherpe critiek op zijn eigen positie geleverd, dan aan de Gereformeerde vaderen iets ongerijmds toe te dichten.

En terwijl we dit dankbaar in zijn studie erkennen (waarin alleen op p. 58 een contradictio in terminis voorkomt) geven we hem gaarne den lof, dat hij zich terdege in de historische toestanden van Emdens Synode heeft ingewerkt; met geen geringe zorge saamlas wat er licht over verspreidt; en in zijn keurig boekdeel een bijdrage heeft geleverd, die voor de Synodalen hard om te verduwen, maar voor ons Gereformeerden een kostelijke vrucht van het verleden is.

Deze soort studiën, door mannen buiten onzen kring geleverd, zijn een uitnemende steun in den strijd, dien we op allerlei gebied tegen hen hebben te voeren.

Ook deze studie toch heelt tot kortbegrip de pertinente verklaring aan de Gereformeerden: „Wij, Synodalen, hebben historisch ongelijk, en *gij hebt gelijk*.

Kuyper.

Voor Kootwijk's Scholen.

Ingekomen bij Ds. Houtzagers, van C. R. Remkema te Oosterend *f* 8.50; C. v. d. Berg te 's-Graveland *f* 1; postmerk Elst bij Amerongen *f* 1; F. Rooderberg te Benschop *f* 2.50; Mevr. Wed. B. te Utrecht *f* 1; Mej. Wed. F. te Ham, geb. Veenendaal te Zetten *f* 1; H. A. Dicke te Dordt *f* 2.50; Unie-collecte te Schalkwijk; giften door den heer E. G. W. *f* 15; door den heer Wijenberg te Barneveld, van N. N. te X. een gouden ring.

Ontvangen door Ds. H. W. van Loon: van Mej. B. te A. *f* 10; van Mej. V. te A. *f* 2.50; poor Mej. J. te Zutphen *f* 2.75; door het college van collectanten te A. van G. H. *f* 3.50; van Br. v. P. *f* 1; door G. M. uit de Uniecollecte te Nijkerk *f* 7.30; uit de schoolbus van den hoofdonderwijzer W. de J. te A. *f* 5; door Ds. Bakker te Broek o/I. *f* 2.50; door BB. diakenen te A. *f* 2.50; door Ds. B. van Schelven *f* 10; door Br. Kaspers, gecollecteerd te Arnhem *f* 5; door Br. Stieler te A. van T. *f* 1.

Uit de Pers.

In een keurig gesteld artikel heeft Ds. Brummelkamp onder den titel van *Zeetzuur* een snijdende critiek geleverd op Dr. Bronsvelds geprutteel tegen de vereeniging.

Eerst besprak hij zijn voorgewende sympathie voor de vroegere Christelijke Gereformeerden.

Het eerste wat ons hier treft is Dr. Bronsvelds bijzondere, maar wel wat spade belangstelling in het welzijn der voormalige Christelijke Gereformeerden. De tijden veranderen en de menschen met hen. Maar anders — hoe heugt ons 1.og de geestige parodie, eens door hem in deze zelfde »Kroniek" geschreven op de pijpen en driekanten hoeden, waarmeê de Afgescheidenen in de eerste jaren van hun bestaan hun kerkelijke vergaderingen illustreerden! Dr. Bronsveld zal hen toen toch niet in het oog zijner lezers belachelijk hebben willen maken? De broederlijke liefde, die geen kwaad denkt, verbiedt dit te onderstellen. Aangenomen echter dat dit slechts een exuberantie van geestigheid geweest is, onopzettelijk uit de gedachten in de pen, en uit de pen op het papier gegleden, dan is het toch een weinig moeilijk te begrijpen, hoe de Utrechtsche doctor nu 200 gul van de »teervolle positie" kan gewagen, door de Christelijke Gereformeerden ingenomen, en die zij, volgens hem, helaas gaan verlieren. *Eervol!* Neen! had de Kroniekschrijver gezegd: De Christelijke Gereformeerden, die een zwaren strijd gestreden hebben om een plaatsje, een staanplaatsje op de kerkelijke zode te veroveren; die, hoekig en kantig en vaak onesthetisch in hun optreden, hun puriteinsche afkomst verrieden; maar door hun volharding het publiek achting afdwongen en zelfs de Staatskerk — hun oude vijandin! — noodzaakten met hen te rekenen; die voormalige Afgescheidenen en latere Christelijke Gereformeerden sloten nu een eerste markante periode in hun geschiedenis af, zoodat zij nu niet meer in dien vorm de aandacht zullen trekken van wie karakter en overtuiging zoekt in de verschijnselen die hij waarneemt; en dit vind ik van mijn standpunt jammer, — dan zou de voormalige Christelijke Gereformeerde over zulk een uitlating zonder storing in zijn gemoedsrust hebben kunnen heenlezen. Maar bij die »eervolle positie" waar Dr. Bronsveld nu van gewaagt, fronst hij onwillekeurig het voorhoofd en mompelt: »Nu ja; maar indien we die gelad hebben, dan heeft toch zeker Dr. Bronsveld nooit een vinger uitgestoken om ons die te bezorgen." Men spreekt van een berouw dat telaat komt. Er schijnt ook een soort sympathie te bestaan, die niet op haar tijd past, en een burgerkrans gaat vlechten, als de man, voor wien hij bestemd is, het tooneel reeds heeft verlaten. Doet het niet voortleven der Christelijke Gereformeerde Kerk Dr. Bronsveld waarlijk smartelijk aan? Men mag het, na hetgeen hij hier zwart op wit verklaart, niet betwijfelen. Maar het zal velen zijner getrouwe lezers uit de voormalige Christelijke Gereformeerde Kerk moeilijk vallen het te gelooven.... Doch hoe het zij hij trooste zich dan met de poging van Ds. Van Lingen c. s. om de gestorven Kerk als een feniks uit zijn asch te doen herrijzen!

Dan gispt hij ernstig zijn laf verloopen in allerlei personaliteiten.

Een tweede ongunstige indruk door deze »kroniek" gewekt, is, dat Dr. Bronsveld zijn oordeel als kerkelijk man over een ernstige kerkelijke beweging door personaliteiten laat beheerschen. Er is, zij het ook tusschen de regels, een vleien van Dr. Bavinck in zijn schrijven, dat niemand meer dan deszen hoogleeraar zelf zal stuiten. Het aannemelijke van Dr. Bavinck als Gereformeerd theoloog kan toch niet daarin liggen dat hij een doctorstitel gehaald heeft aan eene moderne faculteit; aan eene Theologische school, op wier onderwijs de vaderen zouden toegepast hebben de spreuk: *Theologia irregenitorum non est theologia*! Wonder boven wonder, er is hier zelfs een zacht vleien van Lindeboom's vroegere, maar in het beslissend oogenblik manlijk door hem opgegeven oppositie; van Lindeboom, let wel, die wel nooit gedroomd zal hebben, dat hij in Bronsveld's hand nog eens een roede worden zou, om de Christelijke Gereformeerden mee te kastijden. *O tempora, o mores!* Wankelen dan alle vastigheden in onzen wankelmoedigen tijd; en kan in den dikken kruitdamp, die over het kerkelijk slagveld hangt, zelfs het scherpe oog van den Utrechtschen doctor vijanden niet meer van vrienden onderscheiden? Minder nog verteerbaar is zeker wat de Kroniekschrijver van de heeren Wielenga en Noordtzij zegt. Nooit zullen deze, zoo verzekert hij, professor aan een Universiteit kunnen worden, adaar hun hiertoe de noodige wetenschappelijke vorming en kennis ontbreekt." Het is werkelijk of Dr. Bronsveld in den raad der goden heeft gezeten! Kennelijk is hij ook van meening, dat uitsluitend de officieele wetenschap, of laat ons liever zeggen, die geleerde lichamen, welke van de Overheid het officieel cachet van wetenschappelijkheid ontvangen, de dingen weten *kunnen*. Een meening, die, met den geschiedkundigen oorsprung der hoogescholen, met de dagelijksche vergissingen der officieele wetenschap, met den ebb en vloed van haare stelsels en theoriën voor oogen, bedenkelijk schijnt en immers hoe langer hoe meer terrein verliest! Ook Dr. Bronsveld zal als wetenschappelijk man, indien hem dit vooralsnog niet overkomen is, zich eens geplaatst zien voor de vraag, of de *niet* middeneeuwsche hypothese van een »officieele" wetenschap wel houdbaar is? Misschien herroept hij dan zelf het ondoordachte vonnis hier door hem geveld. Tenzij hij er toe kunne besluiten, de wetenschap voor goed in een dwangbuis te steken en zich in deze principieele quaestie door de middeneeuwen te laten beschamen.. Doch neen, dat komt ons onmogelijk voor! Al draagt Dr. Bronsveld volgens zijn eigen verklaring leed, dat hij voortaan niet meer met »afgescheiden broeders" op vriendschappelijken voet zal kunnen verkeeren, oude vriendschap met hem die zoo spreekt, doet ons althans de hoop voeden, dat zal wordt hij dan ondanks zijne Veluwsche afkomst nooit lid der thans vereenigde Gereformeerde Kerken, hij ten minste de Theologie den smaad niet zal helpen aandoen, van haar in 's lands wetten aan een Macht gebonden te houden, die vreemd is aan hare naamr en reeds nu al het mogelijke heeft gedaan om haar te seculariseeren. De predikant Bronsveld moge dan niet kunnen besluiten Gereformeerd te worden, de theoloog Bronsveld helpe ons ten minste de Theologie te verlossen uit harer onwaardige banden!

En eindelijk strieemt hij Dr. Bronsveld over zijn gemis aan historischen zin.

Het ergst van al is echter het gebrek aan diepere historischen zin, aan kerkgeschiedkundige waardeering waarmeê Dr. Brousveld de vereeniging der Gereformeerde Kerken beschouwt. Hij ergert zich dat Ds. Gispen dingen gezegd heeft, waarbij de muze der historie het achtbaar hoofd moet schudden. Maar met die ergernis begeeft hij zich, naar onzen indruk, op gevaarlijk terrein. Deze ergernis brengt onwillekeurig zijn verborgen gedachten aan het licht Bronsveld heeft nooit iets van de Afscheiding begrepen. Dit dankt hij misschien aan zijn overigens voortreffelijke Veluwsche tradities, die hij bij wijlen boeiend en roerend kan beschrijven. Want hoe vreemd het klinke, juist op de Geldersche heuvelen, waar de orthodoxe lijn nooit door het revolutionaire Rationalisme was afgebroken; waar men dus een weerklank had mogen verwachten op den krijgskreet, die door de mannen der Scheiding werd aangeheven, — juist daar bleef men voor vijftig jaar doof en onaandoenlijk. En liet de »eenzame strijders" alleen worstelen met den vijand. Op het tweede geslacht heeft dat blijkbaar een noodlottigen invloed gehad. Dr. Bronsveld heeft het niet eens de moeite waard geacht — hij die een dissertatie over het Rationalisme schreef — om kennis te nemen van de feiten, die op het gebied der scheiding in den loop der jaren hebben plaats gehad. Zoo beteurt hij bijvoorbeeld het verdwijnen van den naam »Christelijk Gereformeerd", en weet dus niet dat die naam niet van '34 dateert, maar als modus vivendi werd aangenomen in '69, bij de ineensmelting van de Christelijke Afgescheiden Gereformeerden en de Gereformeerden onder het Kruis. Dit niet indringen in de geestelijke gedachte die zich in de Afscheiding belichaamd heeft, die degradeeren van eene historische kerkelijke beweging tot een goed gemeende, maar al te nuchtere en daarom mislukte poging tot hervorming, speelt Dr. Bronsveld bij elke ontmoeting met Afgescheidenen en Christelijke Gereformeerden parten en is de eigenlijke oorzaak van het dilettantisme in zijn Kroniek waarop we weeen, zoo dikwerf zijn snedige pen dit onderwerp aanraakt. Ook nu nog staat zijne theologische ontwikkeling op dit punt stil. Kennelijk verbeeldt hij zich dat de Afgescheidenen een soort lieden waren, die, verliefd op een mystiek stilleven, zich uit de Hervormde Kerk hadden uitgewerkt, om op een afgelegen plek een godsdienstig hofje te bouwen en daar, achter hooge muren, in angello cum libello,

»In een hoeksken
Met een boeksken."

uit te rusten van den strijd en de worsteling der geesten. Nooit heeft hij iets gevoeld van den innerlijken nooddrang van '34, om voor de zuiverheid des Evangelies in de Kerk te waken, desnoods door front te maken *tegen* haar zelf en hare hoogste dignitarissen. Nooit iets van den martelaarsmoed, waarmeê de mannen van die dagen hun geheele toekomst waagden aan dien ongelijken kamp! Ook gevoelt Dr. Bronsveld oraslaansch als hij is, de solidariteit niet tusschen de mannen der Scheiding hier in Nederland en die in het overig Europa: de Engelsche Puriteinen, de Schotsche Covenanters, de Kerken der woestijn in Frankrijk, en de Pilgrim-fathers in het verre Westen. Hij beseft niet dat bij al deze scheidingen en scheuringen de innerlijke drang in de ziel leefde, om het met opoffering van alle wereldsch prestige in veiligheid gebrachte pand, hoe eer hoe beter weêr aan de ganssche natie ten goede te doen komen; en hoe daarom die gesmade »afgescheidenen", die onesthetische »rondkoppen", die »Mucker", gelijk ze in Zwitserland heeten, en welke liefelijke benamingen meer de wereld voor deze trouwe dienaren des Heeren uitgedacht heeft; hoe daarom, zeg ik, deze uitgeworpenen en uitgedrevenen Dr. Bronsveld en zijn talrijk geslacht de eeuwen door niet met rust konden laten en, hetzij dan onwillekeurig of met opzet, hem telkens ontmoetten op zijn sterlijken en gemakkelijken weg. Het is geen strijd tusschen de Afgescheidenen of Christelijke Gereformeerden en Dr. Bronsveld persoonlijk; het is de worsteling *om de natte* tusschen tweeërlei kerkbegrip, waarvan één slechts het ware kan wezen!

Ook het slot is, in zijn zachten en beleefden vorm, verpletterend.

Zich bekommeren doet men over andere dingen. En waar de muze der historie het hoofd over schudden zal, Dr. Bronsveld houde het ons ten goede, het zal over kerkelijke verschijnselen van een geheel anderen aard zijn. Over *zijn* lijdelijk dulden, om niet te zeggen, zijn verdedigen van de leervrijheid in de Kerk. Over het zitting nemen van een man van zijn antecedenten in een Synode, die ten aanzien dezer dingen slechts een repetitie is van de dagen van '34. Over zijn nieuwe verwachting, dat door dit zitting nemen van hem en de zijnen het ongeneeslijk *vitium originis* van dit lichaam kans heeft van te genezen. Men leest nu eenmaal geen vijgen van doornen! Dat te verwachten is een illusie, en over die illusie, bij geleerden zoowel als ongeleerden, zal de muze der historie zich eenmaal verbazen. Trouwens, welke toestanden zijn het toch, die door het aanzien van mannen als Dr. Bronsveld en zijns gelijken worden gedekt. Een Synode die een kerkgebouw vraagt, om hare zittingen met eene godsdienstoefening te openen. En een Kerkeraad die antwoordt: »volgaarne, mits ge bij die godsdienstoefening geen moderne laat voorgaan." De Synode die, geërgerd en verbaasd over de stoutigheid van dit antwoord, daarop de geheele godsdienstoefening in den steek laat en met een afkeurende motie, door een harer orthodoxe leden gesteld, overgaat tot de orde van den dag! En dat alles binnen het kader van eenzelfde Kerkverband, waartoe al deze heeren, geërgerden zoowel als ergernis gevenden, behooren. Waar toett toch, zoo vraagt men onwillekeurig bij zulke tooneelen, de nieuwe Erasmus die den lof van deze zotheid zal beschrijven! En wat de muze der historie betreft, we hooren haar in gedachten zeggen: »Neen! een huis dat tegen zich zelf verdeeld is, kan niet bestaan, wat Dr. Bronsveld daarvoor moge pleiten. Dan liever met de Scheiding en de Doleantie en de vereenigde Gereformeerde Kerken alle zoetzure Kronieken gebraveerd, en met verzaking van het officieel prestige in oogenschijnlijk onaanzienlijke vormen eerst de waarheid en daarna den vrede betracht!"

De nobelheid van toon contrasteert hier snijdend met de felheid van den Kroniekschrijver; maar juist om dien zachten vorm treft de stoot te dieper.

Kuyper.

Officieele Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 16 Sept.)

Advies in zake de ineensmelting der plaatselijke Kerken.

De Deputaten der Gereformeerde kerken voor advies in zake de ineensmelting der plaatselijke kerken worden niet slechts door eenige Classen geraadpleegd over acten van plaatselijke ineensmelting, die aldaar ter goedkeuring werden aangeboden, maar worden bovendien door een grooter aantal kerken telkens rechtstreeks aangezocht, haar aan het ontwerp van zulk eene acte te willen helpen.

Uit alle die aanvragen blijkt gedurig, dat de vereeniging, die den 17 Juni 1892 in de Generale Synode van Amsterdam is tot stand gekomen, door des Heeren zegen ook plaatselijk doorwerkt, zoodat er vele plaatsen zijn, waar in de beide aldaar bestaande kerken de drang naar eenheid algemeen en sterk is, ook al is men nog in het onzekere over den te volgen weg.

De Deputaten, dit met blijdschap opmerkende, en na het bericht der Regeering, dat den 29 Juli l.l. in het *Kerkblad* is medegedeeld, tot een volledig advies in staat zijnde, hebben geoordeeld aan de bedoelde aanvragen van plaatselijke kerken te mogen en te moeten voldoen; niet bij wijze van voorschrift, waartoe hun mandaat niet strekt en waardoor op de beslissing der Generale Synode van Augustus 1893 zou worden vooruitgeloopen, maar alleen als advies; opdat althans voorloopig kunne gehandeld worden naar de regelen, die zij aan de volgende Generale Synode wenschen voor te stellen, en opdat alzoo vele kerken bewaard worden voor de groote en misschien onherstelbare schade, die juist bij deze zaak, hetzij uit vertraging, of wel uit onvoorzichtige besluiten en handelingen zou voortvloeien.

In kerken, als boven bedoeld zijn, raden zij aan, te handelen als volgt:

1. De kerkeraden nemen elk afzonderlijk het volgende besluit:

De kerkeraad der Gereformeerde kerk te . . . . . (A of B),

met dank aan den Heere zich verblijdende over de vereeniging der Gereformeerde kerken in Nederland, die den 17 Juni 1892 in de Generale Synode dier kerken te Amsterdam is tot stand gekomen:

overtuigd, dat het naar den eisch van Gods Woord is, om ook plaatselijk de eenheid der gelooviyen zooveel mogelijk tot openbaring te brengen;

en overwegende, dat hier ter plaatse geene reden is om de ineensmelting nog uit te stellen, maar veeleer allerlei sterke drang om haar zooveel mogelijk te bespoedigen;

besluit tot de algeheele vereeniging en ineensmelting van de aan zijne zorgen toevertrouwde kerk met de andere, tot hetzelfde kerkverband behoorende, Gereformeerde kerk te dezer plaatse;

met dien verstande:

dat dit besluit, met de daarin opgenomen nadere bepalingen, eerst aan den kerkeraad van die andere kerk zal worden medegedeeld;

dat, zoodra deze kerkeraad een gelijkluidend besluit genomen heeft, de leden der gemeente daarover zullen gehoord worden;

dat daarna, zoo de beide kerkeraden geene reden vinden om hun besluit nog in gemeenschappelijk overleg te wijzigen, de kerkeraad der kerk, voor wier stoffelijke belangen tot dusver gezorgd werd door eene Vereeniging »de Kerkelijke Kas", met het bestuur dier Vereeniging in overleg zal treden, opdat dit bestuur door eene ledenvergadering behoorlijk gemachtigd worde, zijne geheele administratie, alsmede al wat formeel aan de Vereeniging toebehoort, aan den vereenigden kerkeraad over te geven, en door dezen daarvoor gedéchargeerd te worden;

dat genoemd besluit vervolgens aan de eerstvolgend Classicale vergadering ter goedkeuring zal worden voorgesteld;

dat het, zoodra die goedkeuring zal verkregen zijn, aanstonds voorloopig zal in werking treden;

dat, overeenkomstig het besluit der Generale Synode van Juni 1892, terstond na de eerstvolgende Generale Synode van Augustus 1893 door den Vereenigden kerkeraad aan de Classe zal gevraagd worden, de ineensmelting definitief te verklaren, en daarvan bericht te zenden aan hen, die door de Generale Synode voor correspondentie met de Regeering zullen zijn aangewezen, opdat alsdan vanwege de gezamenlijke kerken aan de Regeering worde medegedeeld dat het feit dezer ineensmelting door die kerken wordt erkend;

en dat tot zoolang door den kerkeraad zal gewacht worden met de mededeeling, die hij zelf te dien aanzien aan de Regeering te doen heeft;

en voorts onder de volgende nadere bepalingen:

Art. 1. Bij de vereeniging worden beide kerkeraden tot één, zoodat alle de tegenwoordige ambtsdragers der beide kerken te zamen den éénen kerkeraad vormen; met behoud, voor de Ouderlingen en de Diakenen, van den tijd hunner periodieke aftreding. Door dien kerkeraad wordt dan verder bepaald, hoe groot in de toekomst hun aantal zijn zal, en op welke wijze men tot dat normale getal zal komen.

[Natuurlijk kan hieromtrent ook reeds vóór de vereeniging door de beide kerkeraden worden overeengekomen; en in dit geval wordt het reeds bepaalde hier vermeld.]

Art. 2 Ten aanzien van de regelen, waarnaar de ambtsdragers en de kerkeraad bij alle werkzaamheden zich gedragen zullen, blijft na de vereeniging gelden al wat de beide kerken reeds gemeen hadden, en dus niet alleen al wat daaromtrent voorkomt in de Formulieren van eenigheid en in de Kerkenordening, maar ook al wat door de Generale Synode van 1892 over onderscheidene punten besloten is. De huishoudelijke bepalingen, die iedere kerkeraad vroeger voor zichzelven gemaakt had, hetzij voor zijne vergaderingen, of tot regeling van den Dienst des Woords en der Sacramenten, of in zake het verder dienstwerk van predikanten en ouderlingen, of voor den arbeid der diakenen, of anderszins, worden buiten werking gesteld, en voor zooveel noodig vervangen door bepalingen, die de éénen kerkeraad maken zal.

[Natuurlijk kan ook reeds vóór de vereeniging door beide kerkeraden over dergelijke bepalingen worden overeengekomen en voor zooveel dit ergens wenschelijk mocht geacht zijn, worden die bepalingen dan hier in het besluit ingelascht.]

Art. 3. Er wordt een nieuw Notulenboek aangelegd, dat begonnen wordt met het besluit der vereeniging en met de notulen van de eerste vereenigde vergadering. Evenzoo een nieuw Lidmatenboek, waarin uit de beide Lidmatenboeken de namen der nog levende leden worden overgeschreven. En voorts nieuwe Doopboeken, Trouwboeken enz. De oude boeken en de verdere archiefstukken der beide kerken worden in het één kerkeraadsarchief samengebracht.

Art. 4 Indien de grenzen der beide kerken, door de Classe niet reeds zijn gelijk gemaakt, wordt door den vereenigden kerkeraad daarvoor ten spoedigste gezorgd, doordat hij, voor zooveel noodig in overleg met naburige kerken, een daartoe strekkend voorstel bij de eerstvolgende Classicale vergadering ter goedkeuring indient.

[Natuurlijk blijft dit artikel achterwege, wanneer reker is, dat de grenzen der beide kerken dezelfde zijn.]

Art. 5. Voor het beheer van de kerkelijke goederen, fondsen en inkomsten wordt in de eerste zitting van den vereenigden kerkeraad eene Commissie van beheer benoemd, bestaande uit.... leden [3 of 5, of meer], allen leden der gemeente met volle rechten, maar voorts zonder beperking der keuze, zoodat kerkeraadsleden of wel andere gemeenteleden gelijkelijk benoembaar zijn; aan welke commissie opgedragen wordt: de tot dusver voor de beide kerken gevoerde administratien van de beheerders over te nemen; en voorts tot het einde van het jaar 1893, tenzij de kerkeraad hen reeds vroeger op hunne eigene aanvrage of om andere redenen ontslaat, alle kerkelijke inkomsten, als: collecten, andere giften, contributiën, plaatsgelden, legaten en erfstellingen, enz., in ontvangst te nemen, en tot vermeerdering der inkomsten, voor zooveel noodig en mogelijk is, werkzaam te zijn; — uit die inkomsten alle door den kerkeraad bepaalde of goedgekeurde uitgaven, als: renten en aflossingen van leeningen, tractementen en salarissen, onderhoud van gebouwen en eigendommen, kosten van den openbaren eeredienst, enz., te bestrijden; — alsmede te zorgen, dat de kerkelijke gebouwen en eigendommen steeds in goeden staat zijn en den kerkeraad kunnen ten dienste staan; — met bepaling, dat, indien deze commissie van beheer na het jaar 1893 door den kerkeraad gecontinueerd wordt, bij de definitieve instelling en benoeming van leden eene volledige regeling en instructie haar door den kerkeraad zal gegeven worden, en dat zij inmiddels: bij alle zaken, waaromtrent de kerkeraad haar eene bepaalde opdracht geeft, naar die opdracht zal handelen; — in November van het jaar 1892 eene begrooting voor het jaar 1893 zal opmaken, die dan door den kerkeraad, nadat hij de gemeente daarop gehoord heeft, wordt vastgesteld; — en over de jaren 1892 en 1893, telkens binnen drie maanden na afloop des jaars, rekening en verantwoording doen zal aan den kerkeraad, die, na de gemeente daarop gehoord te hebben, bij goedkeuring der rekening aan de commissie van beheer volle décharge geeft.

Art. 6. De bezittingen en schulden van de beide kerken, evenals alle hare rechten en verplichtingen tegenover derden, ook met name alle verbintenissen in zake tractementen en salarissen, blijven ten bate en laste van de éene vereenigde kerk. Met betrekking tot het onroerend goed, dat op naam staat van één der beide kerken, zal door den kerkeraad aan het kadaster mededeeling gedaan worden van de naamsverandering van den eigenaar, doch zal uit den aard der zaak met deze mededeeling gewacht worden, totdat na Augustus 1893 de plaatselijke ineensmelting ook in formeelen zin, definitief is.

Art. 7. Onder de in art. 6 bedoelde bezittingen, schulden, rechten en verplichtingen zijn ook diegene begrepen, die voor de één kerk thans op naam staan van eene Vereeniging »de Kerkelijke Kas". Voor zoover die bezittingen roerende goederen zijn, worden zij terstond na de vereeniging aan de door den kerkeraad benoemde Commissie van beheer overgegeven. Voor zoover het onroerend goed is, zal het ten name van *de Gereformeerde Kerk* alhier worden overgeschreven, zoodra na Augustus 1893 de ineensmelting definitief verklaard is, en ook zekerheid is verkregen dat zulke overschrijving, die, wat het wezen der zaak betreft, slechts eene naamsverandering van den eigenaar is, dienovereenkomstig zonder overgangskosten geschieden kan. Voor zoover de bedoelde schulden bestaan in hypotheek, of onderhandsche leening of obligatie-leening, zullen zij terstond na de ineensmelting worden afgelost door de Gereformeerde Kerk, die te dien einde dan, met goedvinden van de schuldeischers, of anders door de hulp van anderen, op haar eigen naam de noodige hypotheek neemt, of de noodige schuldbekentenis afgeeft, of de noodige obligatien uitgeeft. En voor zoover de Vereeniging »de Kerkelijke Kas" ten behoeve van de kerk contracten had aangegaan, zullen bij de mede-contractanten alle pogingen worden in het werk gesteld, om de daaruit voortvloeiende rechten en verplichtingen van die Vereeniging op de Gereformeerde Kerk te doen overgaan.

Art. 8. Wanneer de bestaande Vereeniging »de Kerkelijke Kas" geene bezittingen noch schulden, noch contractueele rechten en verplichtingen heeft, hetzij door de uitvoering van art. 7, of doordat zij die tot dusver nog in het geheel niet had, valt zij aanstonds na de ineensmelting geheel weg, ook zonder dat een formeel besluit tot ontbinding noodig is.

[Indien eenigszins kan vermoed worden, dat er nog legaten of erfstellingen op naam van de Vereeniging »de Kerkelijke Kas" staan, zorge men, dat jaarlijks, tot aan het verstrijken van den termijn voor welken de Vereeniging was opgericht, het bestuur worde aangevuld, om eventueel zulke legaten en erfstellingen te kunnen ontvangen; welke voortzetting der Vereeniging dan echter voorts geheel nominaal zij, zoodat geene kerkelijke inkomsten haar meer toevloeien, noch ook kerkelijke uitgaven verder ten haren laste komen, noch ook eenige andere werkzaamheid door haar verricht worde.]

II. Beide kerkeraden, zoodanig besluit genomen hebbende, geven er elkander officieel kennis van; waartoe wel het eenvoudigst is, dat zij op denzelfden tijd en terzelfder plaatse vergaderen.

Zoodra zij het dan eens zijn, niet alleen over het besluit zelf, maar ook over de nadere bepalingen, doen zij op den eerstvolgenden Zondag hiervan korte mededeeling, ieder aan zijne eigene gemeente, met aanwijzing van de plaats waar het volledige besluit voor de leden der gemeente ter inzage ligt, en met bepaling van een avond in de eerstvolgende week, op welken de mansleden der gemeente ter vergadering met den kerkeraad worden uitgenoodigd, of wel, op welken zij de gelegenheid hebben, vragen, opmerkingen, enz. aan den kerkeraad voor te stellen.

Zoo dit alsdan geene aanleiding geeft, dat de beide kerkeraden nog over eenige wijziging met elkander in overleg treden, wordt door den kerkeraad der kerk, voor wier stoffelijke belangen tot dusver door eene Vereeniging »de Kerkelijke Kas" gezorgd werd, de overdracht van de administratie enz. met het bestuur der Vereeniging geregeld; en daarna stellen beide kerkeraden hunne gelijkluidende besluiten ter goedkeuring voor aan de eerstvolgende Classicale vergadering. Daar deze het advies van de Deputaten der gezamenlijke kerken uit het bovenstaande van zelf reeds kent, kan zij aanstonds haar besluit nemen.

Bij goedkeuring door de Classe treedt het besluit tot ineensmelting terstond in werking.

Bovenstaand advies wordt, wegens de vele vragen en aanzoeken, die tot de Deputaten in zake de plaatselijke vereeniging gedurig gericht worden, thans in het *Kerkblad* door hen aan de kerken medegedeeld. Hier en daar kan natuurlijk, met het oog op de plaatselijke toestanden, in het besluit en in zijne nadere bepalingen ook wel eenige wijziging gebracht worden, zoodat iets, dat aldaar nog wenschelijk schijnt, er wordt bijgevoegd, of iets, dat aldaar overbodig, is er uit weggelaten wordt. Maar altijd zal daarbij voorzichtigheid zijn en in acht te nemen, opdat voor de kerken zelve moeilijkheden van allerlei aard zooveel mogelijk worden voorkomen.

Geve de Heere, dat bij toeneming onze Gereformeerde kerken zich ook plaatselijk vereenigen, in gehoorzaamheid aan zijn Woord en tot eere zijns Naams.

Amsterdam, Augustus 1892.

De Deputaten voornoemd:
H. Beuker.
A. F. de Savornin Lohman.
F. L. Rutgers.
L. H. Wagenaar.
D. K. Wielenga.

Provinciale Synode te Utrecht, gehouden op 26 Augustus '92, in de Oosterkerk aldaar.

Twaalf Deputaten uit de Classes Utrecht, Amersfoort en Breukelen zijn tegenwoordig. Tot Praeses kiest de vergadering Ds. M. van Minnen; tot Assessor Ds. G. Ringnalda en Ds. J. J. Westerbeek van Eerten tot Scriba.

Twee broeders, die zich aangemeld hadden, worden volgens art. 8 D. K. onderzocht, doch niet toegelaten.

De Synode neemt het voorstel der Classis Utrecht over, om aan de e. k. Generale Synode te verzoeken de kerkelijke grens tusschen de Provincien Utrecht en Zuid-Holland dus te wijzigen, dat de grens tusschen de kerken van Harmelen en Woerden aangegeven worde door den tol bij de Tekkapsche Vliet, met dien verstande, dat ook de overzijde van den Rijn daaronder gerekend zal zijn.

Insgelijks wordt het voorstel der Classis Amersfoort overgenomen aan de e.k. Generale Synode te verzoeken, de kerkelijke grenzen tusschen de Provincien Utrecht en Gelderland dus te wijzigen, dat Scherpenzeel bij de Classis Amersfoort komc.

Als Synodale kerk wordt aangewezen de kerk van Bunschoten B. De volgende Prov. Synode zal D. V. gehouden worden te Utrecht in April 1893.

Binnenland.

De confessioneele vereeniging in Friesland

hield Woensdag te Leeuwarden hare eerste jaarvergadering, waartoe ongeveer een 250 mannen en vrouwen waren opgekomen. Ds. Hoekstra van Longerhouw opende met een inleidend woord waarbij hij wees op den treurigen toestand der Ned. Herv. kerk, maar tevens op het moedgevende van eene vergadering als deze, teneinde den strijd voort te zetten tegen hen die ons onze belijdenis willen ontfutselen en tegen hen die niets dan smaad voor ons overhebben.

Nu Ds. Felix bericht had, door droeve omstandigheden niet te kunnen komen, heeft Dr. Hoedemaker opzich genomen de bidstond, ter opening dezer vergadering te leiden.

De secretaris Ds. Eringa leest het schrijven van Ds. Felix voor, en daarna spreekt Dr. Hoedemaker, nadat hij voorging in 't gebed, naar aanleiding van Zacheria 3 een toepasselijk woord op dezen tijd, omtrent de verkiezing, de bewaring, de verlossing en de overwinning van het Sion des Heeren.

Uit de mededeelingen van Ds. Eringa blijkt verder, dat de conf. ver. in Friesland thans uit 10 afdeelingen bestaat, en mede in de prov. Groningen vooruitgaat. In het afgeloopen jaar werd in hoofdzaak de Evangelisatie ter hand genomen, door de Evangelist Oudkerk te Witmarsum en in vacante plaatsen, terwijl tevens op de Twijzelerheide wordt gewerkt, en in Bijlham (prov. Gron.). Op voorstel van Dr. Hoedemaker wordt besloten een telegram van deelneming te zenden aan Ds Felix, en sluit Ds. Buiskool deze bidstond met dankzegging.

Na de pauze geeft Ds. Eringa een antwoord op de Vraag: hoe kan eene plaatselijke afdeeling vruchtbaar werken in de gemeente?

Het doel der conf. ver. te bereiken is niet gemakkelijk, omdat het bijna onmogelijk is, behalve in de prediking »de Gereformeerde lijn" vast te houden. De eerste roeping is thans, om de verstrooide strijdkrachten te verzamelen. Wij hebben een ontzachelijk groot verlies geleden door de Doleantie, laat ons dat erkennen — en ons ontbreekt organisatie, er heerscht een groote spraakverwarring en lauwheid.

De conf. ver. moet worden een vereenigingspunt van allen die de Ned. Herv. kerk liefhebben en voor hare belijdenis opkomen, om de gemeente tot die belijdenis terug te brengen. Wij hebben nu twee jaar geleefd van de critiek op de Doleantie, dat is bijna ons eenigste wapen geweest, maar op den duur kunnen wij van negatie niet leven. Dat mag niet voortduren, de beginselen moeten weer op den voorgrond komen. De gedoopte maar nog niet toegetredenen moeten door de afdeelingen bewerkt worden, zonder dit, geeft evangelisatie alleen, met het oog op *kerkherstel* niets.

Verder moeten de beslist ongeloovigen, niet afgestooten worden, maar onder den indruk gebracht, dat zij, evenals wij der waarheid moeten gehoorzaam zijn. De plaatselijke afdeelingen moeten verder den dienst des Woords steunen, en de opleiding van jongelieden voor het predikambt ter hand nemen, door het beschikbaar stellen van beurzen, voor begaafde Friesche jongelieden.

Bij de hierop gehouden stemming, worden als bestuursleden der Friesche afdeeling gekozen de heeren Hoekstra te Longerhouw, Gunning te Oosthem, Schuurmans Stekhoven te